

*Яковчук Михайло
Науковий співробітник
Відділу навчання іноземних мов
Інституту педагогіки НАПН України*

ОРГАНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ 5-Х КЛАСІВ У ЗЗСО

Запровадження компетентнісного підходу в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) є одним із важливих концептуальних положень реформування змісту та якості освіти. Основним завданням компетентнісного підходу є не лише оволодіння предметними знаннями, а й уміння ефективно застосовувати їх на практиці як інструмент розв'язання різноманітних життєвих завдань.

У зв'язку з цим визначальною характеристикою компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5-х класів є дидактично доцільний добір і раціональна методична організація навчальних матеріалів, що використовуються для формування іншомовної комунікативної компетентності та сприяють створенню умов для розкриття й розвитку індивідуальних потенційних можливостей школярів. Найповнішою мірою виконання комунікативних завдань проявляється під час вирішення навчальних мовленнєвих ситуацій, змістом яких передбачається монологічне, діалогічне спілкування різних учасників навчального процесу в межах програмової тематики.

В ситуаційних завданнях моделюються мовленнєві ситуації, тобто створюються умови, що залучають учнів у процес спілкування, мотивуючи їхні дії. Для наближення до життя створюваних на уроці ситуацій необхідно добирати такі з них, які відбуваються в повсякденному житті учнів, є зрозумілими для них у межах програмової тематики для 5-го класу та не вимагають додаткових пояснень.

Аналіз змісту чинної програми з іноземних мов і узагальнення його результатів дають змогу проілюструвати послідовність та наступність формування ключових компетентностей учнів 5-х класів [1, с. 32].

Такі компетентності, як спілкування державною (рідною) мовою, спілкування іноземною мовою, вміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадянська компетентності, формуються постійно в процесі навчання іноземної мови, незалежно від теми чи змісту завдань. Інші компетентності, наприклад математична компетентність, основні компетентності у природничих науках і технологіях, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя, формуються виключно в межах певних тем. З огляду на це, у формуванні низки вказаних компетентностей зростає роль учителя, котрий може впливати на тематику завдань, добір лексичних одиниць для засвоєння учнями.

У формулюванні ситуацій у 5-х класах дається загальний зміст висловлювання (про що говорити/писати). Учні повинні конкретизувати зміст висловлювання та оформити його в мовному аспекті відповідно до ситуації. Для розуміння зазначеного наведемо приклади мовленнєвих ситуацій відповідно до компетентнісного підходу, тематики й вимог навчальної програми для 5-х класів.

Багато підлітків люблять проводити свій вільний час на природі. Уяви, що твій іноземний друг / твоя іноземна подруга приїжджає до тебе в гості. Він/вона виявляє інтерес до пізнання природи твого рідного краю. Розкажи йому/їй:

- *Чи любиш ти природу?*
- *Що для тебе означає природа?*
- *Які тварини живуть у твоїй місцевості?*
- *Отиши ландшафти в твоїй місцевості.*

Ця мовленнєва ситуація, яку пропонує вчитель під час вивчення теми «**Природа навколо нас**», спрямована на формування та розвиток в учнів культури екологічного мислення [2, с. 188].

Наступне ситуаційне завдання «**Подорож**» має на меті навчити учнів мовленнєвих формул, що використовуються у процесі соціальної взаємодії, та формує в них соціальну й громадянську компетентності:

Уяви, що ти готуєшся зі своїми однокласниками до подорожі. Поспілкуйтесь і з'ясуйте:

- *Який маршрут подорожі ви оберете?*
- *Які транспортні засоби ви будете використовувати під час подорожі?*
- *Який одяг слід взяти із собою в подорож?*

Формування математичної компетентності відбувається ситуаційно під час розв'язання учнями комунікативних і навчальних проблем із використанням логіко-математичного інтелекту. Так, під час вивчення теми «**Одяг**» / підтема «**Купувати одяг**» пропонується ситуація:

Ти в магазині та хочеш купити собі футболку. Поспілкуйся із продавцем-консультантом. З'ясуй:

- *Чи є в магазині футболка, яка тебе цікавить?*
- *Де її можна приміряти?*
- *Скільки вона коштує?*
- *Де за неї можна заплатити?*

Для забезпечення ефективності компетентісно орієнтованого навчання іншомовного спілкування учнів 5-х класів потрібно виокремлювати два етапи: підготовчий (доситуаційний) і творчий (ситуаційний). Саме робота учнів у межах цих етапів (виконання відповідних вправ та завдань) дає їм можливість оволодівати механізмами ситуаційного спілкування [3, с. 35].

Під час вивчення теми «**Відпочинок та дозвілля**» на підготовчому (доситуаційному) етапі провадиться діяльність із формування навичок

оперування новим лексичним матеріалом. Учням пропонується виконувати мовні вправи на підстановку, трансформацію, заповнення пропусків у реченнях, доповнення речень тощо. Приклад доситуаційного завдання: **Доповни текст нижче поданими словами!** (учні заповнюють пропуски в тексті).

Творчий (ситуаційний) етап передбачає усвідомлення учнями змісту сформульованої навчально-мовленнєвої ситуації як творчого комунікативного завдання, виконання котрого доцільно розпочинати з розуміння учнями об'єкта, що на нього спрямовуються мовленнєві дії, місця та часу, в межах якого суб'єкт провадить комунікативну діяльність. Приклад ситуаційного завдання:

Ти проводиш своє дозвілля дуже цікаво. Розкажи своєму німецькому другу (подрузі), що ти любиш робити у свій вільний час.

Зміст презентованих ситуацій передбачає виконання учнями навчальних комунікативних дій, що узгоджуються з певними компетентностями, формування котрих за програмовою тематикою спілкування може здійснюватися в 5-х класах.

Отже, формування ключових компетентностей учнів 5-х класів у процесі навчання іноземної мови має здійснюватися комплексно, передусім через добір ситуативних завдань, які вчитель може пропонувати самостійно відповідно до рівня навчальних досягнень його учнів та їхніх потенційних можливостей.

Список використаних джерел

1. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 5–9 класи / М-во освіти і науки України. 2018. 113 с.

2. *Сотникова С. І., Гоголева Г. В.* Німецька мова (5-й рік навчання), 5 клас : підруч. для закл. загальн. середн. освіти. Харків, 2018. 240 с.

3. *Редько В. Г., Яковчук М. В.* Дидактичне моделювання мовленнєвих ситуацій як засобів компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у

зкладах загальної середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021.
№ 1. С. 30–42.